This International Auditing Practice Statement 1004, "The Relationship Between Banking Supervisors and Banks' External Auditors" of the International Auditing and Assurance Standards Board, published by the International Federation of Accountants (IFAC) in January 2008 in the English language, has been translated into Lithuanian by the Lithuanian Chamber of Auditors in January 2009, and is used with the permission of IFAC. IFAC assumes no responsibility for the accuracy and completeness of the translation or for actions that may ensue as a result thereof. The approved text of all IFAC publications is that published by IFAC in the English language.

Šį Tarptautinių audito ir užtikrinimo standartų valdybos 1004-ąjį tarptautinį audito praktinį nurodymą „Bankų priežiūros institucijos ir išorės auditorių santykiai", paskelbtą Tarptautinės buhalterių federacijos (TBF) 2008 m. sausio mėn. anglų kalba, Lietuvos auditorių rūmai išvertė į lietuvių kalbą 2009 m. sausio mėn. ir platina su TBF leidimu. Tarptautinė buhalterių federacija neprisiima atsakomybės už vertimo tikslumą ir išsamumą ar už veiksmus, kurie gali iš to kilti. Visų TBF dokumentų patvirtintas tekstas yra tas, kurį TBF paskelbė anglų kalba.

Šį Tarptautinių audito ir užtikrinimo standartų valdybos 1000-ąjį tarptautinį audito praktinį nurodymą „Bankų priežiūros institucijos ir išorės auditorių santykiai“, paskelbtą Tarptautinės buhalterių federacijos (TBF) 2008 m. sausio mėn. anglų kalba, Lietuvos auditorių rūmai išvertė į lietuvių kalbą 2009 m. sausio mėn. ir platina su TBF leidimu. Tarptautinio audito praktinio nurodymo vertimo procesas buvo apsvarstytas TBF, o vertimas atliktas pagal tvarką *„Leidimas tvirtinti, kad Tarptautinė buhalterių federacija apsvarstė Verčiančiojo procesą, naudojamą verčiant standartus ir gaires“*. Viso tarptautinio audito nurodymo patvirtintas tekstas yra tas, kurį TBF paskelbė anglų kalba.

1004-ASIS TARPTAUTINIS AUDITO PRAKTINIS NURODYMAS

BANKŲ PRIEŽIŪROS INSTITUCIJOS IR BANKŲ IŠORĖS AUDITORIŲ SANTYKIAI

(Šis Nurodymas galioja)

TURINYS

	Pastraipa
Įžanga	1–7
Banko direktorių valdybos ir vadovybės atsakomybė	8-13
Banko išorės auditorių vaidmuo	14-27
Bankų priežiūros institucijos vaidmuo	28-45
Bankų priežiūros institucijos ir banko išorės auditoriaus santykiai	46-55
Papildomi kreipimaisi į išorės auditorių prisidėti prie priežiūros proceso	56-67
Nuolatinio dialogo poreikis tarp bankų priežiūros institucijos ir buhalterių profesionalų	68–70

1004-asis tarptautinis audito praktinis nurodymas (TAPN) „Bankų priežiūros institucijos ir išorės auditorių santykiai” turi būti vertinamas atsižvelgiant į tarptautinių kokybės kontrolės, audito, peržvalgos, kitų užtikrinimo ir susijusių paslaugų standartų pratarmę, kurioje išdėstytas TAPN taikymas ir teisinė galia.

Šį Nurodymą paruošė Tarptautinis audito praktikos komitetas (TAPK) kartu su Bazelio bankų priežiūros komitetu (Bazelio komitetas).* Šio dokumento paskelbimui pritarė Tarptautinis audito praktikos komitetas ir Bazelio komitetas. Jis pagrįstas 2001 m. spalio mėn. tarptautiniais standartais auditui.

Bankai vaidina svarbiausią vaidmenį ekonomikoje, o bankų sistemos nuolatinis stiprumas ir stabilumas yra plačiosios visuomenės interesų klausimas. Šiuo atžvilgiu yra svarbūs atskiri bankų priežiūros ir išorės auditorių vaidmenys. Augantis bankų teikiamų paslaugų sudėtingumas reikalauja didesnio savitarpio supratimo tarp bankų priežiūros institucijos ir išorės auditorių, bei sąlygoja, kai tinkama, didesnio bendradarbiavimo tarp bankų priežiūros institucijos ir išorės auditorių, būtinybę.

Šio Nurodymo tikslas yra pateikti informaciją ir nuorodas kaip, siekiant abipusės naudos, sustiprinti bankų auditorių ir priežiūros institucijos santykius, ir jame yra atsižvelgiama į Bazelio komiteto parengtus Pagrindinius efektyvios bankų priežiūros principus. Tačiau, kadangi šių santykių pobūdis labai skiriasi priklausomai nuo šalies, jame pateikiamos nuorodos galbūt nebus pilnai taikomos visoms šalims. Tarptautinis audito praktikos komitetas ir Bazelio komitetas tikisi, kad šiame Nurodyme bus pateiktos naudingos nuorodos apie atitinkamus bankų priežiūros institucijos ir išorės auditorių vaidmenis daugelyje šalių, kur yra artimi ryšiai ar kur šiuo metu nagrinėjamas bendradarbiavimo klausimas.

* Bazelio bankų priežiūros komitetas yra bankų ir priežiūros institucijų komitetas, kurį įsteigė dešimties centrinių bankų valdytojai 1975 m. Į jo sudėtį įeina bankų priežiūros institucijų ir centinių bankų vyresnieji atstovai iš Belgijos, Kanados, Prancūzijos, Vokietijos, Italijos, Japonijos, Liuksemburgo, Nyderlandų, Švedijos, Šveicarijos, Jungtinės Karalystės ir Jungtinių Valstijų. Komitetas paprastai renkasi Tarptautinių atsiskaitymų banke Bazelyje, kur yra įsikūręs jo nuolatinis sekretoriatas.

Įžanga

1. Bankai vaidina svarbiausią vaidmenį ekonomikoje. Jie laiko visuomenės santaupas, teikia mokėjimo už prekes ir paslaugas priemones ir finansuoja verslo ir prekybos vystimąsi. Tam, kad šios funkcijos būtų vykdomos saugiai ir efektyviai, visi bankai turi išlaikyti visuomenės ir verslo partnerių pasitikėjimą. Bankų sistemos stabilumas, tiek visos šalies mastu, tiek ir tarptautiniu mastu, yra pripažintas kaip plačiosios visuomenės interesų klausimas. Šie visuomenės interesai yra atspindėti tuo būdu, kad bankai beveik visose šalyse, skirtingai nuo daugumos kitų komercinių įmonių, yra centrinių bankų ar specialių oficialių agentūrų riziką ribojančios priežiūros objektas.

2. Bankų finansinės ataskaitos yra taip pat ir išorės auditorių audito objektas. Išorės auditorius atlieka auditą pagal taikomus etikos ir audito standartus, apimdamas tuos, kuriais reikalaujama nepriklausomybė, objektyvumas, profesinė kompetencija ir tinkamas atsargumas (angl. due care) bei tinkamas planavimas ir priežiūra. Auditoriaus nuomonė suteikia patikimumo finansinėms ataskaitoms ir skatina pasitikėjimą bankų sistema.

3. Kadangi bankininkystės verslas tampa sudėtingesnis tiek visos šalies, tiek ir tarptautiniu mastu, bankų priežiūros institucijos ir išorės auditorių užduotys tampa vis labiau ir labiau reiklesnės. Daugeliu atžvilgių, bankų priežiūros institucijos ir išorės auditoriai susiduria su panašiais iššūkiais, o jų vaidmenys vis labiau yra suprantami kaip papildantys vienas kitą. Ne tiktai bankų priežiūros institucijos turi naudos iš auditorių darbo rezultatų, bet jie gali taip pat kreiptis į išorės auditorių, kad pastarieji atliktų papildomas užduotis, kai šios užduotys padeda jiems atlikti priežiūros funkcijas. Tuo pačiu metu, išorės auditoriai, atlikdami savo funkcijas taip pat kreipiasi į bankų priežiūros instituciją prašydami informacijos, kuri gali padėti efektyviau paskirstyti jų atsakomybę.

4. Tarptautinis audito praktikos komitetas ir Bazelio komitetas bendrai sutaria, kad didesnis savitarpio supratimas apie atitinkamus bankų priežiūros institucijos ir išorės auditorių vaidmenis ir pareigas ir, kur taikoma, bendradarbiavimas tarp jų, gerina bankų finansinių ataskaitų audito efektyvumą ir priežiūrą, ir suteikia abipusę naudą.

5. Banko direktorių valdybos[1] ir vadovybės, banko išorės auditorių ir bankų priežiūros institucijos skirtingose šalyse vaidmenys ir atsakomybė priklauso nuo įstatymų, papročių ir nuo išorės auditorių profesinės veiklos. Šiuo Nurodymu nėra siekiama mesti iššūkį ar keisti šiuos vaidmenis ar atsakomybę. Greičiau, juo siekiama pateikti geresnį supratimą apie banko direktorių valdybos ir vadovybės, išorės auditorių ir bankų priežiūros institucijos vaidmenų pobūdį, kadangi klaidingas šių vaidmenų supratimas gali sąlygoti netinkamą pasitikėjimą vienas kito darbu. Šiuo Nurodymu siekiama pašalinti galimas klaidingas pažiūras ir siūloma, kaip kiekvienas galėtų gauti didesnės naudos iš kito atlikto darbo. Šis Nurodymas atitinkamai:

α) nustato pirminę direktorių valdybos ir vadovybės atsakomybę (8-13 pastraipos);

β) nagrinėja pagrindinius išorės auditorių vaidmens požymius (14-27 pastraipos);

χ) nagrinėja pagrindinius bankų priežiūros institucijos vaidmens požymius (28-45 pastraipos);

δ) apžvelgia bendradarbiavimą tarp bankų priežiūros institucijos ir banko išorės auditoriaus (46-55 pastraipos);

ε) apibūdina papildomus būdus, kuriais išorės auditoriai ir buhalteriai profesionalai gali prisidėti prie priežiūros proceso (56-70 pastraipos).

6. 1997 m. rugsėjo mėn. Bazelio komitetas išleido Pagrindinius efektyvios bankų priežiūros principus, kurie žinomi kaip Pagrindiniai Bazelio principai. Pagrindiniai Bazelio principai (kuriuos, tokios organizacijos, kaip Pasaulio bankas ir Tarptautinis valiutos fondas, naudoja atlikdamos šalies vertinimą) yra skirti kaip pagrindinė nuoroda efektyviai priežiūros sistemai tarptautiniu mastu ir visose šalyse. Šis Nurodymas buvo paruoštas atsižvelgiant į Pagrindinius Bazelio principus.

7. Šis Nurodymas buvo paruoštas pilnai suprantant reikšmingus skirtumus, egzistuojančius nacionalinėse institucijose ir priežiūrų struktūrose, ypač apskaitos standartuose, priežiūros institucijos taikomose priemonėse ir apimtyje, iki kurios, kai kuriose šalyse, bankų priežiūros institucijos

1 Direktorių valdybos ir vadovybės sąvokos yra naudojamos ne tam, kad būtų nustatytas teisinis pasiskirstymas, bet tam, kad būtų pažymėtos dvi sprendimus priimančios funkcijos banko viduje. Pagal TSA Terminų žodyną, vadovybę sudaro pareigūnai ir kiti darbuotojai, atliekantys aukštesnes vadovavimo funkcijas. Pagrindiniuose Bazelio principuose duodama nuoroda į direktorių valdybos funkciją, siekiant apibūdinti už banko valdymą atsakingų asmenų funkcijas. Šiame dokumente išdėstyti principai taikomi pagal bendrą, šalies, kurioje veikia bankas, valdymo struktūrą. Siūloma nuoroda į 1999 m. rugsėjo mėn. išleistą Bazelio komiteto dokumentą „Bendrojo valdymo bankinėje organizacijoje stiprinimas".

prašymu, išorės auditoriai šiuo metu atlieka užduotis. Kai kuriose šalyse, bankų priežiūros institucijos ir išorės auditoriai jau palaiko glaudesnius ryšius, negu pažymima šiame Nurodyme. Susitarimai pasiūlyti šiame Nurodyme nekeičia jau egzistuojančio bendradarbiavimo. Tuo metu, nors šis Nurodymas nėra privalomojo pobūdžio, tikimasi, kad jame pateiktos gairės bus tinkamos visoms situacijoms, nors, savaime suprantama, vienose šalyse atkreips dėmesį į situacijas labiau tiesiogiai nei kitose.

Banko direktorių valdybos ir vadovybės atsakomybė

8. Pirminė atsakomybė už banko vykdomą verslą tenka direktorių valdybai ir jos paskirtai vadovybei. Ši atsakomybė apima, be kitų dalykų, užtikrinimą, kad:

- asmenys, kuriems patikėtos atlikti bankinės užduotys turi pakankamą kompetenciją ir yra sąžiningi, ir kad patyrę darbuotojai užima pagrindines pozicijas;
- yra nustatytos tinkamos politikos, praktika ir procedūros, susietos su skirtingais banko veiksmais ir, kad jų yra laikomasi, įskaitant:
  - Aukštų etikos ir profesinių standartų skatinimą.
  - Sistemas, kurios tiksliai nustato ir matuoja visas reikšmingas rizikas bei pakankamai stebi ir kontroliuoja šias rizikas.
  - Tinkamas vidaus kontrolės procedūras, organizacinę struktūrą ir apskaitos procedūras.
  - Turto kokybės įvertinimą ir jo teisingą pripažinimą bei nustatymą.
  - „Pažink savo klientą" taisykles, kurios apsaugo banką nuo tyčinio ar netyčinio įtraukimo į nusikalstamą veiklą.
  - Tinkamos kontrolės aplinkos sukūrimą, kuriuo siekiama atitikti banko nustatytos veiklos, informacijos ir reikalavimų laikymosi tikslus.
  - Reikalavimų laikymosi testavimą ir vidaus kontrolės procedūrų, kurias atlieka vidaus audito tarnyba, įvertinimą.
- yra įdiegtos tinkamos vadovybės informavimo sistemos;
- bankas turi tinkamas rizikos valdymo politikas ir procedūras;
- yra laikomasi įstatymais ir teisės aktais nustatytų normatyvų, įskaitant mokumo ir likvidumo normatyvus; ir
- ne tiktai akcininkų bet taip pat ir indėlininkų bei kitų kreditorių interesai yra tinkamai apsaugoti.

9. Vadovybė yra atsakinga už finansinių ataskaitų, pagal taikomą finansinės ataskaitos sudarymo tvarką, paruošimą ir už apskaitos procedūrų, kurių pagrindu pakanka laikomų dokumentų pagrįsti finansines ataskaitas, įdiegimą. Ši atsakomybė apima užtikrinimą, kad išorės auditorius, kuris tikrina ir pareiškia nuomonę apie finansines ataskaitas turi pilną ir nekliudomą prieigą prie visos būtinos informacijos ir jam yra pateikta visa būtina informacija, kuri gali reikšmingai paveikti tas ataskaitas ir tuo pačiu auditoriaus išvadą apie jas[2]. Vadovybė taip pat yra atsakinga už tai, kad visa informacija būtų pateikta priežiūros institucijai, kai tokia institucija yra įstatymu ar teisės aktais įgaliota gauti tokią informaciją.

10. Daugelyje šalių, audito komitetai buvo įkurti, kad atremtų praktinius sunkumus, kurie gali iškilti direktorių valdyboje, šiems atliekant savo užduotį užtikrinti tinkamą vidaus kontrolės sistemos egzistavimą ir palaikymą. Be to, toks komitetas stiprina tiek vidaus kontrolės sistemą, tiek ir vidaus audito funkciją. Siekiant sustiprinti audito komiteto efektyvumą, vidaus ir išorės auditoriams turi būti leista ir jie turi būti padrąsinti dalyvauti audito komiteto posėdžiuose. Reguliarūs audito komiteto susitikimai su vidaus ir išorės auditoriais didina išorės auditoriaus nepriklausomybę ir vidaus auditorių patikimumą, ir padeda audito komitetui vykdyti jo pagrindinį vaidmenį,- stiprinti bendrovės bendrą valdymą. Kai kuriose šalyse, įstatymas ar teisės aktai nurodo, kad tokie susitikimai privalo vykti.

11. Kai to reikalauja direktorių valdyba arba taikomi įstatymai ar teisės aktai, vadovybė yra atsakinga už nuolatinės vidaus audito funkcijos banke įkūrimą ir efektyvią veiklą, atitinkančią banko dydį ir jo

2 Kai kuriose šalyse užsienio bankų skyrių reikalaujama teikti finansinę informaciją (įskaitant sutrumpintas finansines ataskaitas), kuri sudaryta pagal grupės apskaitos politiką ar nacionalinius teisės aktus. Šiai finansinei informacijai gali būti taikomi arba gali būti netaikomi išorės auditorių reikalavimai. Šiame nurodyme pateiktos gairės taip pat gali būti taikomos tokiems išorės auditams tinkamu ir praktiniu būdu.

vykdomų operacijų pobūdį. Ši funkcija yra nuolat vykstančio vidaus kontrolės sistemos stebėjimo dalis, nes pateikia banko nustatytų politikų ir procedūrų pakankamumo vertinimą bei pateikia banko rizikos valdymo ir kontrolės procedūrų adekvatumo, efektyvumo ir pastovumo užtikrinimą bei infrastruktūrą, nepriklausomą nuo kiekvienos dienos atsakomybės, kad būtų laikomasi tos politikos ir procedūrų. Vykdant savo pareigas ir atsakomybę, vadovybė turi imtis visų būtinų priemonių, siekdama užtikrinti, kad banke nuolat ir tinkamai veikia vidaus audito funkcija.

12. Tam, kad vidaus audito funkcija būtų visiškai efektyvi, ji turi būti nepriklausoma nuo organizacijos veiklos srities, kurią ji audituoja ar peržiūri, bei turi būti nepriklausoma nuo kiekvienos dienos vidaus kontrolės proceso. Kiekviena veiklos sritis ir kiekvienas skyrius, dukterinė įmonė ar kita sudedamoji banko organizacijos dalis turi patekti į vidaus audito funkcijos peržvalgos apimtį. Profesinė kiekvieno vidaus auditoriaus ir vidaus audito funkcijos kompetencija visumoje yra būtina deramam tos funkcijos veikimui. Todėl, vidaus audito funkcija turi būti pakankamai aprūpinta tinkamų įgūdžių ir techninės kompetencijos asmenimis, kurie nėra susiję su atsakomybe už banko vykdomas operacijas. Vidaus audito funkcija turi reguliariai atsiskaityti direktorių valdybai ir vadovybei apie vidaus kontrolės ir rizikos valdymo sistemų rezultatus ir apie vidaus audito funkcijos tikslų pasiekimą. Vadovybė turi nustatyti ir pritarti procedūrai, užtikrinančiai vidaus audito funkcijos rekomendacijų svarstymą ir, jei tinkama, įgyvendinimą.

13. Direktorių valdybos ir vadovybės atsakomybė nėra jokiu būdu sumenkinama dėl to, kad egzistuoja bankų priežiūros sistema, kurią vykdo bankų priežiūros institucijos arba dėl to, kad yra reikalavimas, kad išorės auditoriai audituotų banko finansines ataskaitas.

Banko išorės auditorių vaidmuo

14. Banko finansinių ataskaitų audito, kurį atlieka išorės auditorius, tikslas yra leisti nepriklausomam auditoriui pareikšti nuomonę ar banko finansinės ataskaitos yra sudarytos, visais reikšmingais atžvilgiais, pagal taikomą finansinės ataskaitos sudarymo tvarką. Finansinės ataskaitos paprastai yra sudaromos pagal finansinės ataskaitos sudarymo tvarką tos šalies, kurioje bankas turi savo centrinę būstinę[3] ir pagal toje šalyje atitinkamus priežiūros institucijos paruoštus teisės aktus. Finansinių ataskaitų sudarymo tvarka gali skirtis priklausomai nuo šalies, o finansinių ataskaitų sudarymo tvarka bankams, bet kokioje duotoje šalyje, gali ženkliai skirtis nuo tos, kuri taikoma komercinėms įmonėms. Auditoriaus nuomonė dėl finansinių ataskaitų, bus išreikšta laikantis taikomos nacionalinės tvarkos ir teisės aktų. Finansinės ataskaitos, paruoštos pagal skirtingas tvarkas ir teisės aktus gali iš esmės skirtis, tačiau vis tiek turi atitikti taikomus nacionalinius reikalavimus. Dėl šios priežasties 700-asis TSA „Auditoriaus išvada apie finansines ataskaitas"[4] reikalauja, kad auditorius nustatytų finansinės ataskaitos sudarymo tvarkos kilmės šalį, naudojamos sudarant finansines ataskaitas, kai ta finansinės ataskaitos sudarymo tvarka nėra Tarptautiniai apskaitos standartai.

15. Išorės auditoriaus išvada yra tinkamai adresuota, kaip to reikalauja audito užduoties aplinkybės, paprastai arba akcininkams ar direktorių valdybai. Tačiau, išvada gali būti pasiekiama daugeliui kitų šalių, tokių kaip indėlininkai, kiti kreditoriai ir priežiūros institucijos. Auditoriaus nuomonė padeda nustatyti finansinių ataskaitų patikimumą. Tačiau auditoriaus nuomonė neturi būti interpretuojama kaip duodanti užtikrinimą apie banko gyvybingumą ateityje ar nuomonė, kad banko vadovybė tvarko banko reikalus efektyviai ir veiksmingai, nes tai nėra audito tikslai.

16. Auditorius ruošia audito procedūras, kad sumažintų iki priimtino lygio neteisingos audito nuomonės pateikimo riziką, kai finansinės ataskaitos yra reikšmingai iškraipytos. Auditorius vertina įgimtą reikšmingų iškraipymų rizikos atsiradimą (įgimta rizika) ir riziką, kad apskaitos ir vidaus kontrolės sistemos laiku neapsaugos ar nenustatys ir neištaisys reikšmingų iškraipymų (kontrolės rizika). Auditorius vertina kontrolės riziką kaip didelę, jei auditorius nesugeba nustatyti, kad kontrolės procedūros tikėtina apsaugos ar nustatys ir ištaisys reikšmingus iškraipymus ir atlieka kontrolės procedūrų testus, kurie patvirtina mažesnį kontrolės rizikos vertinimą. Vadovaudamasis įgimtos ir kontrolės rizikos vertinimu, auditorius atlieka savarankiškas procedūras, kad sumažintų bendrą audito riziką iki priimtino lygio.

17. Auditorius svarsto, kaip finansinės ataskaitos galėtų būti reikšmingai iškraipytos ir svarsto, ar yra apgaulės rizikos veiksniai, kurie rodo apgaulingos finansinės ataskaitos sudarymo ar turto

3 Kai kuriose šalyse, ataskaitos sudarymas pagal tarptautiniu mastu pripažintus apskaitos standartus, tokius kaip tie, kuriuos išleidžia ar priima Tarptautinė apskaitos standartų valdyba, yra taip pat leistini.

4 700-asis TSA „Auditoriaus išvada dėl finansinių ataskaitų" buvo atšauktas, kai įsigaliojo 700-asis TSA „Nepriklausomo auditoriaus išvada apie visą bendros paskirties finansinių ataskaitų rinkinį". Pastarasis galioja auditoriaus išvadoms, kurios parengtos 2006 m. gruodžio mėn. 31 d. arba po šios datos.

pasisavinimo galimybę. Auditorius parengia audito procedūras, kad sumažintų iki priimtino lygio riziką, kad iškraipymai, kylantys dėl apgaulės ir klaidos, kurie yra reikšmingi finansinėms ataskaitoms, kaip visumai, nėra nustatyti. 240-asis TSA „Auditoriaus pareiga atsižvelgti į galimą apgaulę, atliekant finansinių ataskaitų auditą“ išvardija apgaulės rizikos veiksnius, kurių buvimas gali įspėti auditorių dėl egzistuojančios galimos apgaulės. Kai kuriose šalyse, kai auditorius nusprendžia, kad egzistuoja apgaulės įrodymas, auditorius privalo atskleisti šią informaciją banko priežiūros institucijai.

18. Atliekant banko finansinių ataskaitų auditą, išorės auditorius pripažįsta, kad bankai turi tokias savybes, kurios apskritai išskiria juos iš daugumos kitų komercinių įmonių, ir į kurias auditorius atsižvelgia vertindamas įgimtos rizikos lygį:

- Jie saugo didelius piniginių vienetų kiekius, įskaitant grynuosius pinigus ir apyvartines priemones, kurių fizinė forma turi būti apsaugotas perkėlimo metu ir kai jos saugomos saugyklose. Jie taip pat atlieka saugojimą ir kontrolę apyvarčiųjų priemonių ir kitų aktyvų, kurie yra lengvai perkeliami elektronine forma. Šių vienetų likvidumo savybės daro bankus pažeidžiamus turto pasisavinimo ir apgaulės atvejais. Todėl bankai turi nustatyti formalias veiklos procedūras, gerai apibrėžtus limitus individualių veiksmų laisvei ir griežtas vidaus kontrolės sistemas.
- Jie dažnai vykdo ūkines operacijas, kurios yra pradėtos vienoje jurisdikcijoje, įrašytos kitoje jurisdikcijoje, o tvarkomos dar kitoje jurisdikcijoje.
- Jie veikia su labai aukštu finansiniu svertu (tai yra žemas kapitalo su visais aktyvais santykis), o tai didina bankų pažeidžiamumą esant nepalankiems ekonominiams įvykiams ir padidina bankroto riziką.
- Jie turi turtą, kurio vertė gali greitai pasikeisti ir kurio vertę yra dažnai sudėtinga nustatyti. Todėl palyginti mažas turto vertės sumažėjimas gali turėti reikšmingą įtaką banko kapitalui ir tuo pačiu priežiūros nustatytam mokumui.
- Jie paprastai gauna reikšmingą kiekį savo finansavimo iš trumpalaikių indėlių (arba iš apdraustų, arba iš neapdraustų). Indėlininkų pasitikėjimo praradimas banko mokumu, gali greitai būti banko likvidumo krizės priežastimi.
- Jie vykdo patikėtinio pareigas dėl turto, kurį jie laiko, ir kuris priklauso kitiems asmenims. Tai gali padidinti pasitikėjimo riziką. Todėl bankai turi nustatyti veiklos procedūras ir įdiegti vidaus kontrolę užtikrinančią, kad jie tvarko tokį turtą vadovaudamiesi tomis sąlygomis, kuriomis tas turtas buvo bankui perduotas.
- Jie dalyvauja vykdydami didelės apimties ir įvairovės ūkines operacijas, kurių vertė gali būti reikšminga. Tam yra neišvengiamai būtinos sudėtingos apskaitos ir vidaus kontrolės sistemos ir plačiai paplitęs informacinių technologijų (IT) naudojimas.
- Jie paprastai veikia per skyrių ir departamentų tinklą, kuris yra geografiškai išsklaidytas. Tai neišvengiamai apima didesnę valdžios decentralizaciją ir apskaitos ir kontrolės funkcijų išsklaidymą su išplaukiančiais iš to sunkumais palaikyti vienodą veiklos praktiką ir apskaitos sistemas, ypač kai skyrių tinklas peržengia nacionalines sienas.
- Klientas tiesiogiai gali pradėti ir užbaigti ūkines operacijas be banko tarnautojų įsikišimo, pavyzdžiui per internetą ar per bankomatus (angl. sutr. ATM).
- Jie dažnai prisiima reikšmingus įsipareigojimus be pradinio lėšų pervedimo, išskyrus kai kuriais atvejais, sumokant mokesčius. Šie įsipareigojimai gali apimti tiktai pastabas apskaitos įrašuose. Todėl jų egzistavimą gali būti sudėtinga aptikti.
- Juos prižiūri vyriausybinės valdžios institucijos, o jų taikomi priežiūros reikalavimai dažnai daro įtaką apskaitos principams, kuriais bankai vadovaujasi. Priežiūros institucijos nustatytų reikalavimų nesilaikymas, pavyzdžiui, kapitalo pakankamumo normatyvo reikalavimo, gali turėti reikšmę banko finansinėms ataskaitoms ar jų atskleidimui.
- Kliento santykiai, kuriuos auditorius, jo padėjėjai ar audito firma gali turėti su banku, galėtų paveikti auditoriaus nepriklausomybę, kai tuo tarpu kitais atvejais, kliento santykiai su kitomis organizacijomis neturėtų jokios įtakos.
- Jie apskritai turi išskirtinę prieigą prie kliringo ir atsiskaitymo sistemų čekių ir lėšų pervedimui, ūkinėms operacijoms užsienio valiuta, ir t.t. Jie yra neatskiriama dalis, arba yra sujungti su nacionaline ir tarptautine atsiskaitymo sistemomis ir todėl gali sukelti sisteminę riziką šalims, kuriose jie veikia.

- Jie gali išleisti ir prekiauti sudėtingomis finansinėmis priemonėmis, iš kurių kai kurias galbūt, finansinėse ataskaitose reikia įrašyti tikrąją verte. Todėl jie turi nustatyti tinkamą vertinimą ir rizikos valdymo procedūras. Šių procedūrų efektyvumas priklauso nuo metodologijos tinkamumo ir parinktų matematinių modelių, prieigos prie patikimos einamosios ir istorinės rinkos informacijos, ir duomenų vientisumo palaikymo.

19. Išsamus visų banko ūkinių operacijų auditas pareikalautų ne tiktai daug darbo laiko ir būtų brangus, bei taip pat ir būtų sunkiai įgyvendinamas. Todėl išorės auditorius grindžia auditą įgimtos reikšmingų iškraipymų rizikos įvertinimu, kontrolės rizikos įvertinimu ir vidaus kontrolės procedūrų, kurios yra parengtos taip, kad apsaugotų arba nustatytų ir ištaisytų reikšmingus iškraipymus, testavimu, ir testavimo pagrindu atliktomis savarankiškomis procedūromis. Tokios procedūros susideda iš vieno ar daugiau toliau išvardintų dalykų: tikrinimo, stebėjimo, apklausos ir patvirtinimo, skaičiavimų ir analitinių procedūrų. Ypač išorės auditorius dėmesį skiria paskolų, investicijų ir kito turto, atvaizduoto finansinėse ataskaitose, sugrąžinimo ir iš to išplaukiančios perkeliamos paskolos vertės (carrying value) bei visų reikšmingų pasižadėjimų ir įsipareigojimų, neapibrėžtųjų ar kitokių, nustatymui ir tinkamam atskleidimui finansinėse ataskaitose.

20. Tuo metu, kai išorės auditoriaus vienintelė atsakomybė yra audito išvados parengimas ir audito procedūrų pobūdžio, laiko parinkimo ir apimties nustatymas, išorės auditoriui audituojant finansines ataskaitas gali būti naudinga didžioji dalis vidaus audito darbo. Todėl auditorius, kaip dalį audito, vertina vidaus audito funkciją, nes auditorius mano, kad yra svarbu nustatant audito procedūrų pobūdį, laiko parinkimas ir apimtis.

21. 610-asis TSA „Atsižvelgimas į vidaus audito darbą" reikalauja, kad išorės auditoriai svarstytų vidaus auditorių veiklą ir jų poveikį, jei toks yra, dėl išorės auditoriaus atliekamų procedūrų pobūdžio, laiko parinkimo ir apimties. Išorės auditorius svarsto organizacinį vidaus audito skyriaus statusą, jų funkcijų apimtį, jo narių techninius sugebėjimus ir profesinį atidumą, kurį jie atlieka, vertindami skyriaus darbą.

22. Nuovoka yra neatsiejama auditoriaus darbo dalis. Auditorius naudoja profesinę nuovoką tokiose srityse, kaip:

- įgimtos ir kontrolės rizikos reikšmingų iškraipymų rizikos, kylančios dėl apgaulės ir klaidos, vertinime;
- apsisprendime dėl audito procedūrų pobūdžio, laiko parinkimo ir apimties;
- šių procedūrų rezultatų įvertinime; ir
- vadovybės padarytų sprendimų ir paskaičiavimų, sudarant finansines ataskaitas, pagrįstumo vertinime.

23. Išorės auditorius planuoja ir atlieka auditą, kad gautų pakankamą užtikrinimą, kad yra nustatyti iškraipymai banko finansinėse ataskaitose, kurie atskirai ar kartu, yra reikšmingi dėl šiose ataskaitose pateikiamos finansinės informacijos. Vertinimas to, kas reikšminga, yra auditoriaus profesinės nuovokos klausimas ir yra sąlygotas ekonominių sprendimų, kuriuos priims banko finansinių ataskaitų vartotojai tų finansinių ataskaitų pagrindu. Auditorius įvertina reikšmingumą tiek bendrai finansinių ataskaitų lygyje, tiek ir dėl atskirų sąskaitų likučių, ūkinių operacijų grupes ir atskleidimus. Reikšmingumas gali būti įtakotas kitų svarstymų, tokių kaip teisiniai ir priežiūros reikalavimai ir svarstymai, susiję su atskirais finansinės ataskaitos sąskaitų likučiais ir ryšiais. Procesas gali sąlygoti skirtingus reikšmingumo lygius, priklausomai nuo svarstomo finansinių ataskaitų aspekto. Panašiai, reikšmingumo lygis, kurį naudoja auditorius pateikdamas išvadą apie banko finansines ataskaitas, gali būti kitoks negu lygis, panaudotas, teikiant specialias ataskaitas bankų priežiūros institucijai. 320-asis TSA „Reikšmingumas auditui" aptaria šį klausimą smulkiau.

24. Formuodamas nuomonę dėl finansinių ataskaitų, išorės auditorius atlieka procedūras, paruoštas taip, kad gautų pakankamą užtikrinimą, kad finansinės ataskaitos yra sudarytos visais reikšmingais atžvilgiais pagal taikomą finansinės ataskaitos sudarymo tvarką. Auditas negarantuoja, kad visi reikšmingi iškraipymai bus aptikti, dėl tokių veiksnių kaip nuovoka, testų naudojimas, įgimtų apribojimų susijusių su vidaus kontrole ir fakto, kad didžioji dalis įrodymų, pasiekiamų auditoriui, yra įtikinamo, o ne galutinio pobūdžio. Rizika, kad reikšmingi iškraipymai nebus nustatyti, kylantys dėl apgaulės, yra didesnė negu rizika, kad reikšmingi iškraipymai dėl klaidos bus nenustatyti, nes apgaulė gali apimti pažangias ir rūpestingai organizuotas schemas, suprojektuotas taip, kad paslėptų ją, tokias kaip klastotė, tyčinis nepasisekimas įrašyti ūkinę operaciją ar tyčinis auditoriaus klaidinimas. Tokias slėpimo pastangas gali būti net sunkiau aptikti, kai jos lydimos sąmokslo. Be to, auditoriaus rizika, kad pastarasis nenustatys reikšmingo iškraipymo, kurį sąlygoja vadovybės vykdoma apgaulė, yra

didesnė negu tarnautojo vykdoma apgaulė, todėl, kad direktorių valdyba ir vadovybė yra tokioje padėtyje, kuri leidžia manyti, kad jie sąžiningai eina savo pareigas, bei leidžia jiems viršyti formaliai nustatytų procedūrų įgaliojimus. Todėl, auditorius planuoja ir atlieka auditą naudodamas profesinį skepticizmą, pripažįstant, kad gali egzistuoti aplinkybės, kurios sąlygoja reikšmingą finansinių ataskaitų iškraipymą.

25. Kai auditorius nustato reikšmingą iškraipymą finansinėms ataskaitoms, kaip visumai, įskaitant neteisingos apskaitos politikos ar turto vertinimo taikymą ar nesugebėjimą atskleisti būtiną informaciją, auditorius kreipiasi į vadovybę prašydamas, kad ji pakoreguotų finansines ataskaitas ištaisant iškraipymus. Jei vadovybė atsisako padaryti koregavimus, auditorius pareiškia sąlyginę arba neigiamą nuomonę apie finansines ataskaitas. Tokia išvada gali turėti rimtų pasekmių banko pasitikėjimui ir net stabilumui, todėl vadovybė paprastai imasi būtinų priemonių, kad būtų to išvengta. Panašiai, auditorius pareiškia sąlyginę nuomonę arba atsisako pareikšti nuomonę, jei vadovybė nesuteikė visos informacijos ar paaiškinimų auditoriui, kurie jam reikalingi.

26. Papildomai, bet nebūtinai tai yra kaip neatskiriama audito dalis, išorės auditorius dažniausiai pateikia tam tikrą informaciją vadovybei. Ši informacija paprastai yra pastabos apie tokius dalykus, kaip reikšmingi trūkumai vidaus kontrolėje ar iškraipymai, kurie patraukė auditoriaus dėmesį audito metu, bet kurie nereikalauja auditoriaus išvados modifikavimo (ar dėl to, kad buvo atliktos papildomos procedūros kompensuojančios trūkumus kontrolėje, arba dėl to, kad iškraipymai buvo pataisyti finansinėse ataskaitose arba jie yra neesminiai finansinių ataskaitų kontekste). Išorės auditorius taip pat praneša apie valdymo dalykus už banko valdymą atsakingiems asmenims. Kai kuriose šalyse, išorės auditorius taip pat pateikia, ar kaip dalį įstatymo nustatyto reikalavimo arba pagal nusistovėjusią tvarką, ilgąją ataskaitą vadovybei ar bankų priežiūros institucijai apie apibrėžtus dalykus, tokius kaip sąskaitų likučiai ar paskolų portfelio sudėtis, likvidumas ir pajamos, finansiniai rodikliai, vidaus kontrolės sistemų pakankamumas, banko prisiimamų rizikų analizė, ar įstatymų ir priežiūros institucijos nustatytų reikalavimų laikymasis.

27. Kai kuriose šalyse, išorės auditorius privalo nedelsiant pranešti bankų priežiūros institucijai apie faktus ar sprendimus, kurie:

- sukelia reikšmingą įstatymų ar teisės aktų pažeidimą;
- paveikia banko gebėjimą tęsti veiklą kaip veikiančiai įstaigai; arba
- sąlygoja modifikuotą auditoriaus išvadą.

Bankų priežiūros institucijos vaidmuo

28. Pagrindinis riziką ribojančios (prudencinės) priežiūros tikslas yra palaikyti stabilumą ir pasitikėjimą finansine sistema, tuo būdu sumažinant praradimo riziką indėlininkams ir kitiems kreditoriams. Be to, priežiūra taip pat dažnai atlieka sutikrinimą, kaip bankai ir jų vykdoma veikla atitinka įstatymų ir jiems taikomų teisės aktų nuostatas. Tačiau, šis Nurodymas pagrindinį dėmesį sutelkia į riziką ribojantį (prudencinį) banko priežiūros institucijos vaidmenį.

29. Bankų priežiūra yra pagrįsta licencijavimo sistema, kuri leidžia priežiūros institucijai nustatyti prižiūrimų objektų skaičių ir kontroliuoti įėjimą į bankų sistemos rinką. Tam, kad atitiktų keliamus reikalavimus ir išlaikytų bankinę licenciją, bankai turi laikytis tam tikrų riziką ribojančių normatyvų. Šie normatyvai, savo tikslia specifikacija, gali skirtis priklausomai nuo šalies; kai kurie gali būti detaliai apibrėžti teisės aktuose, kiti gali būti plačiau aprašyti, leidžiant bankų priežiūros institucijai vertinti jų interpretacijos laisvę. Tačiau, toliau pateikti pagrindiniai reikalavimai, keliami banko licencijai gauti, yra paprastai randami daugumoje priežiūros sistemų:

- Bankas privalo turėti tinkamus akcininkus ir valdybos narius (šis požiūris apima sąžiningumą ir padėtį verslo bendruomenėje bei stiprią finansinę visų pagrindinių akcininkų padėtį).
- Banko vadovybė privalo būti dora ir verta pasitikėjimo, ir privalo turėti tinkamus įgūdžius ir patirtį saugiai ir patikimai valdyti banką.
- Banko organizacinė struktūra ir vidaus kontrolė turi būti suderintos su banko verslo planais ir strategijomis.
- Bankas privalo turėti teisėtą struktūrą, kuri atitiktų jo veiklos struktūrą.
- Bankas privalo turėti pakankamą kapitalą, kad padengtų rizikas, kurios yra įgimtos jo veiklos pobūdžiui ir dydžiui.

- Bankas turi turėti pakankamą likvidumą, kad atsilaikytų jei būtų atsiimtas didelis kiekis lėšų.

30. Toliau ir išsamesni reikalavimai yra dažnai nustatomi, apimant minimalius banko kapitalo pakankamumo ir likvidumo normatyvus. Kokia bebūtų tiksliai apibrėžta teisės aktų forma, jų tikslas yra nustatyti sąlygas užtikrinti, kad bankas apgalvotai tvarko savo verslą ir turi pakankamus finansinius išteklius įveikti nepalankias aplinkybes ir apsaugoti indėlininkus nuo lėšų praradimo.

31. Be licencijos išdavimo naujiems bankams, dauguma bankų priežiūros institucijų turi įgaliojimus peržiūrėti ir atmesti bet kokį pasiūlymą perleisti kitoms šalims reikšmingą nuosavybės dalį ar kontrolinį akcijų paketą jau veikiantiems bankams.

32. Nuolatinė bankų priežiūra paprastai yra atliekama rekomendacijų ir nuorodų pagrindu. Tačiau, bankų priežiūros institucijos turi savo žinioje teisinių galių, kad pradėtų savalaikius korekcinius veiksmus, kai bankas nesilaiko riziką ribojančių reikalavimų, kai yra pažeidžiami įstatymai ar teisės aktai, ar kai indėlininkai susiduria su realia praradimo rizika. Ekstremaliomis aplinkybėmis, priežiūros institucija gali turėti įgaliojimus atšaukti banko licenciją.

33. Vienas iš riziką ribojančios priežiūros svarbiausių sudedamųjų dalių yra kapitalo pakankamumas. Daugumoje šalių yra nustatyti minimalūs reikalavimai kapitalui steigiant naują banką, o kapitalo pakankamumo tikrinimas yra nuolatinės riziką ribojančios priežiūros elementas. Konsultaciniame dokumentų rinkinyje „Naujas Bazelio kapitalo susitarimas", kurį išleido Bazelio komitetas 2001 m. sausio mėn., Bazelio komitetas siūlo kapitalo pakankamumo struktūrą, pagrįstą trimis, vienas kitą papildančiais blokais: minimalūs kapitalo reikalavimai, priežiūrinio tikrinimo procesas ir rinkos disciplina.

- Pirmas blokas apibrėžia minimalius kapitalo reikalavimus trims plačioms rizikos kategorijoms: kredito rizikai, rinkos rizikai ir operacinei rizikai.
- Antras blokas, priežiūrinio tikrinimo procesas, yra pagrįstas tokiais principais. Bankai privalo turėti pakankamą mokumą pagal savo rizikos pobūdį ir priežiūros institucijos privalo turėti gebėjimą reikalauti, kad bankai laikytų kapitalo daugiau negu reikalaujamas minimumas. Bankai turi įvertinti viduje, ir nuolat, savo kapitalo pakankamumą, vadovaudamiesi esamu ir būsimu rizikos pobūdžiu, o priežiūros institucijos turi peržiūrėti bankų vidaus kapitalo pakankamumo vertinimo procedūrą. Pagaliau, priežiūros institucijos turi įsikišti anksti, atsižvelgdamos į santykinai nelikvidų didžiosios banko turto dalies pobūdį ir ribotas pasirinkimo galimybes, kurias dauguma bankų turi, kai bankui reikia nedelsiant padidinti kapitalą.
- Trečias blokas, rinkos disciplina, didina rinkos dalyvių vaidmenį skatinant bankus laikyti pakankamą kapitalo lygį. Šiuo atžvilgiu, bankai turi atskleisti kiekybinę ir kokybinę informaciją apie savo kapitalą ir prisiimamos rizikos pobūdį.

34. Bankams gresia įvairios rizikos. Priežiūros institucijos stebi ir gali apriboti bankinių rizikų spektrą, tokių, kaip kredito rizika, rinkos rizika (apimant palūkanų normos ir užsienio valiutos riziką), likvidumo ir finansavimo rizika, operacinė rizika, teisinė rizika ir reputacijos rizika. Vis labiau priežiūros institucijos bando sukurti vertinimo sistemas, kurios apimtų rizikos mastą specifinėms rizikoms (pavyzdžiui, rizikas susijusias su išvestinėmis finansinėmis priemonėmis). Šios sistemos dažnai formuoja specifinių kontrolės procedūrų pagrindą ar nustato limitus įvairioms paskolų kategorijoms.

35. Reikšmingiausios bankinės rizikos, atsižvelgiant į istorinę praradimo patirtį, yra rizika, kad klientas ar partneris neįvykdys įsipareigojimo pilnai vertei, arba suėjus terminui arba bet kuriuo metu po to (kartais vadinama kredito rizika). Tai nėra bankų priežiūros institucijos vaidmuo nustatyti bankams skolinimo politiką, tačiau priežiūros institucijai svarbiausia būti įsitikinusiai, kad bankas yra įdiegęs patikimą kredito rizikos valdymo sistemą. Vertindama paskolų kokybę, priežiūros institucija taip pat įvertina banko politikos ir taikomų praktikų efektyvumą. Priežiūros institucija siekia, kad banko vadovybės naudojami metodai ir sprendimai, skirti apskaičiuoti atidėjinius ir bendrą specialiųjų ir bendrųjų atidėjinių sumą, kuri būtų pakankama laiku amortizuoti įvertintus paskolų nuostolius, būtų pagrįsti tinkama politika ir procedūromis. Be to, priežiūros institucija taip pat siekia užtikrinti, kad kredito rizika yra pakankamai diversifikuota teisės aktų pagalba, apribojant didelių paskolų rizikos mastą, atsižvelgiant į atskirus paskolos gavėjų, pramonės ar komercinių sektorių, ar tam tikrų šalių, ar ekonominių regionų, atvejus.

36. Nors yra sudėtinga įvertinti, tačiau banko paskolų ir kito turto kokybė yra vienas iš kritiškiausių jo finansinę būklę nulemiančių veiksnių. Atitinkamai, tikslus ir apdairus turto vertinimas yra labai svarbus priežiūros institucijai todėl, kad jis turi tiesioginę įtaką banko apskaičiuoto kapitalo kiekio nustatymui. Kaip jau minėta, kapitalas yra plačiai naudojamas kaip priežiūrinis standartas, nuo kurio

skaičiuojamas ar ribojamas rizikos mastas. Nors tinkamas turto vertinimas yra viena iš pagrindinių banko vadovybės atsakomybės sričių, vertinimo procesas dažnai didžiąja dalimi priklauso nuo padaryto sprendimo. Apskritai, tais atvejais jei priežiūros institucija pati neatlieka šio proceso vertinimo, kad nustatytų jo tikslumą ir atitikimą dokumentais patvirtintai politikai ir procedūroms, priežiūros institucija didžiąja dalimi pasitiki vadovybės sprendimu dėl deramo turto įvertinimo ir dėl fakto, kad įvertinimai, kurie pasirodo finansinėse ataskaitose buvo įtakoti išorės audito.

37. Priežiūros institucijos didelę svarbą suteikia būtinybei, kad bankai turėtų nustatytas vidaus kontrolės procedūras, kurios atitinka banko pobūdį, apimtį ir jų verslo mastą. Vidaus kontrolės procedūrų tikslas yra padėti pasiekti vadovybės tikslą užtikrinant, kiek tai įmanoma, organizuotą ir efektyvų banko verslo elgesį, apimant vadovybės nustatytos politikos laikymąsi, turto saugojimą, apsisaugojimą nuo apgaulės ir klaidos ir jų nustatymą, apskaitos įrašų tikslumą ir pilnumą, ir savalaikį patikimos finansinės informacijos paruošimą.

38. Pažengusių, realiame laike veikiančių kompiuterizuotų informacinių sistemų išsivystymas labai pagerino kontrolės galimybes, bet savo ruožtu atnešė papildomas rizikas, kylančius dėl kompiuterių gedimų ar apgaulės. Elektroninės komercijos įvedimas taip pat įvedė ir reikšmingas naujas rizikas, kurios savo ruožtu, reikalauja papildomų kontrolės procedūrų.

39. Priežiūros institucijos yra suinteresuoti užtikrinti, kad vadovybės kokybė yra tinkama pagal banko verslo pobūdį ir apimtį. Priežiūros aplinkose, kuriose reguliariai vyksta banko inspektavimai, inspektoriai turi galimybę pastebėti valdymo stokos ženklus. Kitur priežiūros institucija paprastai susitaria reguliariai pasikalbėti su vadovybe ir ieško kitų galimybių užmegzti kontaktus. Koks bebūtų priežiūros aplinkos pobūdis, priežiūros institucija bando panaudoti šias galimybes ir suprasti vadovybės verslo planus ir strategijas ir kaip ji juos ruošiasi pasiekti. Panašiai, priežiūros institucija siekia nustatyti, ar bankas yra tinkamai pasiruošęs atlikti savo funkcijas su savo darbuotojų turimais įgūdžiais ir kompetencija, bei naudojama įranga ir priemonėmis. Informacija, gauta kontaktuojant su vadovybe, padeda priežiūros institucijai susidaryti nuomonę apie vadovybės kompetenciją.

40. Efektyvi priežiūra reikalauja informacijos, apie prižiūrimus bankus, rinkimo ir analizės. Pavyzdžiui, priežiūros institucijos renka, apžvelgia ir analizuoja priežiūrai skirtas ataskaitas ir statistines oficialias bankų ataskaitas. Jos apima pagrindines finansines ataskaitas taip pat ir pagrindžiančius grafikus, kuriuose pateikiama detalesnė informacija. Šios ataskaitos yra naudojamos patikrinti, kaip bankai laikosi tam tikrų riziką ribojančių reikalavimų ir jos taip pat suteikia pagrindą diskusijai su banko vadovybe. Dokumentinė priežiūra gali dažnai nustatyti galimas problemas, ypač laikotarpiu tarp banko inspektavimų, ir tokiu būdu ankstyvoje stadijoje nustatyti problemas bei nedelsiant jas ištaisyti, kol jos netapo daug rimtesnės.

41. Priežiūros institucijos turi turėti priemones, leidžiančias joms patvirtinti informaciją, gaunamą iš inspektorių arba naudojant išorės auditorius. Inspektavimo darbas, ar atliktas pačios bankų priežiūros darbuotojų ar pavestas priežiūros institucijos, bet atliktas išorės auditorių, yra taip struktūrizuotas, kad pateiktų nepriklausomą patikrinimą ar atskiruose bankuose egzistuoja tinkama vidaus kontrolės sistema, ar laikomasi nustatytų specifinių kriterijų, kuriuos priežiūros institucija nustatė ir ar bankų pateikta informacija yra patikima.

42. Kad padidintų supratimą apie banko valdymą ir veiklos sistemą, kai kurios priežiūros institucijos periodiškai susitinka su banko audito komitetu ar direktorių valdyba. Tai suteikia audito komitetui ar direktorių valdybai galimybę aptarti bet kokias problemas, dėl banko valdymo ir leidžia priežiūros institucijai susidaryti nuomonę apie audito komiteto efektyvumą.

43. Bankų priežiūros institucijos yra suinteresuoti užtikrinti, kad visas darbas, kurį atlieka išorės auditoriai, yra atliktas auditorių, kurie:

- yra tinkamai licencijuoti ir turi gerą reputaciją;
- turi tinkamą profesinę patirtį ir kompetenciją;
- atlieka darbą pagal kokybės užtikrinimo programą;
- faktiškai ir iš pažiūros yra nepriklausomi nuo audituojamo banko;
- yra objektyvūs ir nešališki; ir
- laikosi visų jiems taikomų etikos reikalavimų.[5]

5 Auditorius laikosi nustatytų nacionalinių etikos standartų ir Tarptautinės apskaitininkų federacijos išleisto *Profesionalių buhalterių etikos kodekso*.

44. Kai kuriose šalyse bankų priežiūros institucija turi įstatymais nustatytus įgaliojimus dėl išorės auditorių paskyrimo, tokius kaip pritarimo ar pašalinimo teisė, ir teisė pavesti atlikti nepriklausomą auditą. Šiais įgaliojimais siekiama užtikrinti, kad išorės auditoriai, kuriuos bankai skiria, turi patirtį, išteklius ir įgūdžius, būtinus tokiomis aplinkybėmis. Kai nėra jokios akivaizdžios priežasties dėl išorės auditoriaus pakeitimo, priežiūros institucijos taip pat paprastai išnagrinės aplinkybes, kurios privertė banką iš naujo nepaskirti to paties auditoriaus.

45. Priežiūros institucijos yra aiškiai suinteresuotos užtikrinti aukštus banko auditavimo standartus. Be to, svarbus priežiūros institucijos rūpestis yra, kad išorės auditorius, kuris atlieka banko auditą, būtų nepriklausomas, ypač kai auditorius taip pat teikia tam tikras ne audito paslaugas bankui. Atitinkamai, priežiūros institucijos siekia palaikyti artimą kontaktą su nacionalinėmis profesionaliomis audito organizacijomis, kad galėtų aptarti abiem pusėm aktualius klausimus.

Bankų priežiūros institucijos ir banko išorės auditoriaus santykiai

46. Daugeliu atžvilgiu bankų priežiūros institucija ir išorės auditorius sprendžia problemas, kurios papildo vieni kitų darbą dėl tų pačių dalykų, nors jie skirtingai atkreipia dėmesį į problemas.

- Bankų priežiūros institucija yra pirmiausiai suinteresuota bankų sistemos stabilumo palaikymu ir atskirų bankų saugumo ir patikimumo išlaikymu, kad apsaugotų indėlininkų interesus. Todėl, priežiūros institucija stebi bankų esamą ir būsimą gyvybingumą ir naudoja jų finansines ataskaitas vertindama jų padėtį ir veiklos rezultatus. Išorės auditorius, kita vertus, yra pirmiausiai suinteresuotas pateikti išvadą apie banko finansines ataskaitas paprastai arba banko akcininkams arba direktorių valdybai. Tai darydamas auditorius įvertina ar vadovybė tinkamai naudoja veiklos tęstinumo prielaidą. Auditorius įvertina vertinimo laikotarpį, kurį naudoja vadovybė ir, kai tas laikotarpis yra mažiau kaip 12 mėnesių nuo balansinės ataskaitos sudarymo datos, prašo vadovybę išplėsti vertinimo laikotarpį bent jau iki 12 mėnesių nuo balansinės ataskaitos sudarymo datos. Jei vadovybė atsisako tai padaryti, 570-asis TSA „Veiklos tęstinumas" reikalauja, kad auditorius svarstytų reikalingumą modifikuoti auditoriaus išvadą dėl auditoriaus darbo apribojimo. Auditorius taip pat aiškinasi apie vadovybės žinias dėl įvykių ar sąlygų, išeinančių už vertinamojo laikotarpio ribų, kurį naudoja vadovybė, ir kurie gali sukelti reikšmingą abejonę dėl banko gebėjimo tęsti veiklą.
- Bankų priežiūros institucija yra suinteresuota patikimos vidaus kontrolės sistemos palaikymu, kuri yra pagrindas saugiam ir apdairiam banko verslo valdymui. Išorės auditorius daugumoje situacijų, yra suinteresuotas įvertinti vidaus kontrolę, kad galėtų nustatyti pasitikėjimo laipsnį sistema, planuodamas ir atlikdamas auditą.
- Bankų priežiūros institucija turi būti įsitikinusi, kad kiekvienas bankas atlieka tinkamus įrašus, paruoštus pagal nuoseklią apskaitos politiką ir tvarkas, kurios leidžia priežiūros institucijai įvertinti banko finansinę būklę ir jo verslo pelningumą, ir kad bankas skelbia ar sudaro galimybę reguliariai susipažinti su finansinėmis ataskaitomis, kurios teisingai atspindi jo būklę. Išorės auditorius yra suinteresuotas tuo, ar apskaitos įrašai yra tikslūs ir pakankamai patikimi, kad leistų įstaigai paruošti finansines ataskaitas, kuriose nėra reikšmingų iškraipymų ir kurios leidžia išorės auditoriui pareikšti nuomonę dėl šių ataskaitų.

47. Kai bankų priežiūros institucija naudoja audituotas finansines ataskaitas priežiūros veiklos eigoje, priežiūros institucija turi atkreipti dėmesį į šiuos veiksnius:

- Priežiūros poreikiai nėra paprastai pirminis tikslas, kuriam finansinės ataskaitos buvo sudarytos.
- Auditas pagal TAS yra atliktas siekiant pateikti pakankamą užtikrinimą, kad finansinėse ataskaitose kaip visumoje, nėra reikšmingų iškraipymų.
- Apskaitos politikos, panaudotos ruošiant finansines ataskaitas kaip finansinės ataskaitos sudarymo tvarkos, svarbumas reikalauja nuovokos pasitelkimo ją taikant ir gali leisti pasirinkti tarp tam tikrų politikų ar jų taikymo būdų.
- Finansinės ataskaitos apima informaciją, pagrįstą vadovybės padarytais sprendimais ir apytikriais apskaičiavimais, kurie yra auditoriaus patikrinti.
- Banko finansinė būklė galbūt buvo paveikta pobalansinių įvykių po to laiko, kai buvo sudarytos finansinės ataskaitos.

- Priežiūros institucija neturi tikėtis, kad auditoriaus vertinama vidaus kontrolė audito tikslais būtinai bus tinkama priežiūros tikslams, kur priežiūros institucija turi atlikti įvertinimą atsižvelgdama į skirtingus tikslus, kuriais priežiūros institucija ir auditorius įvertino ir patikrino vidaus kontrolę.
- Kontrolės procedūros ir apskaitos politika, kurią išorės auditorius svarsto galbūt nėra tos, kurias bankas naudoja, ruošdamas informaciją bankų priežiūros institucijai.

48. Vis dėlto, yra daug sričių, kur bankų priežiūros institucijos ir išorės auditoriaus darbas gali būti naudingas vienas kitam. Informacijos perdavimas iš auditorių vadovybei ir kitos auditorių parengtos ataskaitos gali suteikti priežiūros institucijai vertingą įžvalgą apie įvairius banko operacijų aspektus. Daugelyje šalių taikoma praktika, kad tokios ataskaitos būtų prieinamos priežiūros institucijai.

49. Panašiai, išorės auditoriai gali gauti naudingų įžvalgų iš informacijos, kurią yra sukaupusi bankų priežiūros institucija. Kai priežiūros institucija atlieka inspektavimą ar vyksta pokalbiai su vadovybe, išvados, padarytos po inspektavimo ar po pokalbio yra paprastai pranešamos bankui. Ši informacija gali būti naudinga auditoriams, nes jie pateikia nepriklausomą vertinimą svarbiose srityse, tokiose kaip nuostolingų paskolų atidėjinių pakankamumas, bei sutelkia dėmesį į specialias sritis, į kurias atkreipė dėmesį priežiūros institucijos. Priežiūros institucijos gali taip pat parengti tam tikrus neoficialius riziką ribojančius rodiklius ar gaires, kurie yra prieinami bankams, ir tai gali būti naudinga medžiaga auditoriams, atliekant analitinę peržvalgą.

50. Bendraudami su vadovybe, tiek bankų priežiūros institucijos, tiek ir išorės auditoriai žino apie naudą, kurią gali gauti vieni iš kitų dėl žinių apie dalykus, aptariamus tokio bendravimo metu. Todėl naudinga tokio pobūdžio bendravimą užrašyti, kad jie sudarytų dalį banko įrašų, prie kurių kita šalis turi turėti prieigą.

51. Kad apsaugotų abiejų šalių nerimą dėl informacijos konfidencialumo, gauto atliekant auditorių ir priežiūros institucijos atitinkamas funkcijas, normalu, kad, tais atvejais kai kontaktai tarp bankų priežiūros institucijos ir išorės auditoriaus yra būtini, banko vadovybė taip pat dalyvauja ar bent jau yra apie tai informuojama. Rekomenduojama, kad būtų imtasi savalaikių ir tinkamų priemonių, kad išorės auditoriai nebūtų laikomi atsakingais dėl informacijos, gera valia atskleistos priežiūros institucijai pagal taikomus įstatymus ir teisės aktus. Šios priemonės gali įgauti teisėtų iniciatyvų formą ar gali būti parengtas susitarimas tarp banko, jo vadovybės, išorės auditoriaus ir priežiūros institucijos. Tai ypač teisinga, kai vadovybės buvimas kompromituotų diskusiją, pavyzdžiui, kai auditorius mano, kad vadovybė yra įsitraukusi į apgaulingus veiksmus.

52. 260-asis TSA ,,Audito klausimų aptarimas su už valdymą atsakingais asmenimis" nustato valdymo interesų klausimus ir reikalauja, kad auditoriai laiku praneštų tuos klausimus už valdymą atsakingiems asmenims.[6] Valdymo interesų audito klausimai apima tik tuos dalykus, kurie patraukė auditoriaus dėmesį audito metu. Auditoriaus nereikalaujama, atliekant auditą pagal TSA, paruošti specialias procedūras, siekiant nustatyti valdymo interesų dalykus. Tam tikri valdymo interesų audito dalykai, tikėtina, sukels bankų priežiūros institucijos susidomėjimą, ypač kur tie dalykai gali pareikalauti skubių priežiūros institucijos veiksmų. Kai reikalaujama pagal priežiūros, įstatymų ar teisės aktų tvarką arba pagal formalų susitarimą ar protokolą, auditorius laiku praneša tokius dalykus bankų priežiūros institucijai. Situacijose, kur nėra jokių tokių reikalavimų, susitarimų ar protokolų, auditorius drąsina banko vadovybę arba už valdymą atsakingus asmenis, kad pastarieji laiku praneštų apie dalykus, kurie auditoriaus manymu, gali kelti skubų susidomėjimą bankų priežiūros institucijai.[7]

6 Paprastai tokie klausimai apima:

- bendrą požiūrį ir bendrą audito apimtį, įskaitant bet kokį tikėtiną apribojimą, ar bet kokius papildomus reikalavimus;
- pasirinkimą, ar pakeitimą, reikšmingus apskaitos politikai ir praktikai, kurie turi, ar galėjo turėti reikšmingą poveikį įstaigos finansinėms ataskaitoms;
- bet kokių reikšmingų rizikų ir rizikos masto galimą poveikį finansinėms ataskaitoms, tokį kaip laukianti sprendimo byla, kuri privalo būti atskleista finansinėse ataskaitose;
- audito koregavimus, įrašytus ar neįrašytus įstaigos, kurie turi ar galėjo turėti, reikšmingos įtakos įstaigos finansinėms ataskaitoms;
- reikšmingą abejonę susijusią su įvykiais ir sąlygomis, kurios gali kelti didelę abejonę dėl įstaigos sugebėjimo tęsti veiklą kaip veikianti įstaiga;
- nesutarimus su vadovybe dėl dalykų, kurie atskirai ar kartu, galėjo būti reikšmingi įstaigos finansinėms ataskaitoms ar auditoriaus išvadai. Šis bendravimas apima apsvarstymą to, ar dalykas buvo išspręstas ar ne, ir dalyko reikšmingumą;
- galimą auditoriaus išvados modifikavimą;
- kitus reikalus, garantuojančius už valdymą atsakingų asmenų dėmesio atkreipimą, tokius kaip reikšmingi trūkumai vidaus kontrolėje, klausimai susiję su vadovybės kompetencija ir apgaule, įtraukiant vadovybę; ir
- visus kitus dalykus, dėl kurių susitarta audito užduoties sąlygose.

7 Aiškūs reikalavimai dėl auditoriaus bendravimo su bankų priežiūros institucijomis jau yra nustatyti daugelyje šalių arba pagal įstatymą, pagal priežiūros reikalavimus, arba pagal formalų susitarimą ar protokolą. Tuo yra suinteresuotos abi pusės, - auditoriai ir bankų priežiūros institucijos.

Be to, net jei nėra tokio reikalavimo tai padaryti, auditorius svarsto pranešti apie tokius dalykus bankų priežiūros institucijai, kai vadovybė ar asmenys atsakingi už valdymą to nepadaro. Tokiomis aplinkybėmis, auditorius svarsto, ar įstatymas gina auditorių, kai vyksta tokio pobūdžio bendradarbiavimas.

53. Toliau pateikiami pavyzdžiai kitų dalykų, kurie gali patraukti auditoriaus dėmesį ir gali pareikalauti skubių bankų priežiūros institucijos veiksmų:

- Informacija, kuri rodo, kad bankas nesugebėjo įvykdyti vieno iš reikalavimų banko licencijai gauti.
- Informacija, kuri gali rodyti reikšmingą įstatymų ir teisės aktų ar banko statuto, potvarkių ar įstatų pažeidimą.
- Auditoriaus ketinimas atsistatydinti arba auditoriaus pašalinimas iš įstaigos.
- Reikšmingi nepalankūs pasikeitimai banko verslo rizikose ir galimos rizikos vykdant tolimesnę veiklą.

Daugeliu atvejų išorės auditorius taip pat praneša šiuos dalykus už valdymą atsakingiems asmenims.

54. Daugelyje šalių, išorės auditorius atlieka specifines užduotis ar išleidžia specialias išvadas, vadovaudamasis statutu arba bankų priežiūros institucijos prašymu, kad padėtų priežiūros institucijai atliekant priežiūros funkcijas. Šios pareigos gali apimti išvadą apie tai:

- ar buvo laikomasi licencijavimo sąlygų;
- ar sistemos skirtos palaikyti apskaitą ir kitus įrašus ir vidaus kontrolės sistemos yra tinkamos;
- ar banko panaudotas metodas ruošiant ataskaitas bankų priežiūros institucijai yra tinkamas ir ar informacija pateikta šiose ataskaitose, kuriose gali būti pateikti specifiniai turto su įsipareigojimais santykiai ir kiti riziką ribojantys normatyvai, yra tikslūs;
- ar organizacija atitinka bankų priežiūros institucijos nustatytus kriterijus;
- ar laikomasi įstatymų ir teisės aktų; ir
- ar laikomasi tinkamos apskaitos politikos.

55. Bankų priežiūros institucija ir vidaus bei išorės auditoriai bendradarbiauja vieni su kitais, kad įneštų efektyvesnį ir veiksmingesnį indėlį į priežiūros procesą. Bendradarbiavimas optimizuoja priežiūrą, leisdamas kiekvienai šaliai susikoncentruoti ties savomis pareigomis. Kai kuriose šalyse bendradarbiavimas gali būti pagrįstas periodiniais priežiūros institucijos ir išorės bei vidaus auditorių susitikimais.

Papildomi kreipimaisi į išorės auditorių prisidėti prie priežiūros proceso

56. Priežiūros institucijos prašymas išorės auditoriui dalyvauti specifinėse priežiūros užduotyse turi būti padarytas gerai apibrėžtos struktūros kontekste, kuri yra nustatyta taikomuose įstatymuose ar sutartiniuose susitarimuose tarp banko ir priežiūros institucijos. Šie prašymai gali, kai kuriais atvejais, būti atskiro įsipareigojimo objektas. Šioje situacijoje, turi būti nustatyti šie kriterijai.

57. Pirmiausia, pagrindinė atsakomybė už išbaigtos ir tikslios informacijos bankų priežiūros institucijai teikimą tenka banko vadovybei. Išorės auditoriaus vaidmuo yra pateikti išvadą apie tą informaciją ar apie tam tikrų procedūrų taikymą. Todėl, auditorius neprisiima jokios priežiūros institucijai tenkančios atsakomybės, bet, pateikdamas šią išvadą, sudaro galimybę priežiūros institucijai efektyviau priimti sprendimus apie banką.

58. Antra, turi būti apsaugoti normalūs santykiai tarp išorės auditoriaus ir audituojamo banko. Jei nėra jokių kitų įstatymu numatytų reikalavimų ar sutartinių susitarimų dėl išorės auditoriaus darbo, visi informacijos srautai tarp bankų priežiūros institucijos ir auditoriaus paprastai yra nukreipiami per banką, išskyrus išimtines aplinkybes. Tokiu atveju, bankų priežiūros institucija prašo banko susitarti gauti informaciją, kurios jai reikia iš auditoriaus, ir tokia informacija bus pateikta priežiūros institucijai per banką. Bet kokiuose susitikimuose tarp išorės auditoriaus ir bankų priežiūros institucijos, išskyrus tuos atvejus, kurie paminėti 51 ir 52 pastraipose, dalyvaus ir banko atstovas bei

Šalyse, kur tokie reikalavimai nėra nustatyti, bankų priežiūros institucijos ir apskaitos organizacijos yra skatinamos svarstyti iniciatyvas arba palaikyti tinkamas priemones šiuo atžvilgiu.

bus reikalingas išankstinis banko pritarimas, kad auditorius galėtų perduoti bendravimo su vadovybe kopijas ar kitas ataskaitas priežiūros institucijai. [8]

59. Trečia, prieš pasirašant bet kokius susitarimus su bankų priežiūros institucija, išorės auditorius svarsto, ar negali iškilti interesų konfliktai. Jei taip, jie turi būti patenkinamai išspręsti prieš pradedant darbą, paprastai prieš gaunant išankstinį banko vadovybės pritarimą pradėti audito užduotį.

60. Ketvirta, priežiūros institucijos reikalavimai, dėl reikalaujamos informacijos, privalo būti specifiniai ir aiškiai apibrėžti. Tai reiškia, kad priežiūros institucijai reikia, tiek kiek galima, apibūdinti standartus, pagal kuriuos banko veikla gali būti įvertinta, kad auditorius galėtų pranešti, ar tikrai jie buvo pasiekti. Jei, pavyzdžiui, informacija yra reikalinga apie paskolų kokybę, priežiūros institucija turi apibrėžti, kokiais kriterijais turi būti vadovaujamasi grupuojant paskolas į rizikos kategorijas. Panašiai, kur įmanoma, tam tikras supratimas turi būti pasiektas tarp bankų priežiūros institucijos ir išorės auditorių dėl reikšmingumo sąvokos.

61. Penkta, užduotys, kurių bankų priežiūros institucija paprašo išorės auditoriaus atlikti, turi būti auditoriaus tiek techninės, tiek ir praktinės kompetencijos ribose. Auditoriaus, pavyzdžiui, gali būti prašoma įvertinti banko didelių paskolų, konkrečiam paskolos gavėjui ar šaliai, mastą. Tačiau, be aiškių ir specifinių nuorodų, auditorius negalės spręsti, ar tam tikros didelės paskolos viršija nustatytas ribas. Be to, auditai yra atliekami intervalais, o nesitęsia nuolatinai, tad, pavyzdžiui, nebūtų protinga tikėtis, kad išorės auditorius, be darbo, kurį jis privalo atlikti audituodamas, atliktų pilną vidaus kontrolės įvertinimą ar stebėtų, kaip bankas laikosi priežiūros nustatytų taisyklių, išskyrus nuolat vykstančios darbo programos metu, per tam tikrą laiką.

62. Šešta, išorės auditoriaus užduotis bankų priežiūros institucijai turi turėti racionalų pagrindą. Tai reiškia, kad išskyrus ypatingas aplinkybes, užduotis turi būti papildanti reguliarų audito darbą ir gali būti atlikta ekonomiškiau ar sparčiau negu priežiūros institucijos, ar dėl to, kad auditorius turi specialių įgūdžių arba todėl, kad būtų išvengta darbo dubliavimo.

63. Pagaliau, tam tikri konfidencialumo aspektai turi būti apsaugoti, ypač konfidencialumas informacijos, kurią gauna išorės auditorius per profesinius santykius su kitais audito klientais, ir kuri yra nepasiekiama bankui ar visuomenei.

64. Būdas, kuriuo išorės auditoriaus vaidmuo gali būti išplėstas priklauso nuo nacionalinės priežiūros aplinkos pobūdžio. Pavyzdžiui, jei bankų priežiūros institucija yra aktyvi, atlieka dažną ir griežtą inspektavimą, pagalba, kurios galėtų prašyti iš išorės auditoriaus paprastai bus minimali. Jei, kita vertus, yra istoriškai susiklosčiusi ne tokia tiesioginė priežiūra, pirmiausiai pagrįsta banko vadovybės ataskaitose pateikiamos informacijos analize, priešingai nei inspektavimai, arba jei priežiūros ištekliai yra riboti, priežiūros institucija gali turėti naudos iš pagalbos, kurią išorės auditorius gali pasiūlyti, pateikdamas užtikrinimą dėl gautos informacijos.

65. Vis dėlto šiuo metu daugelio šalių praktika yra taikyti priežiūros metodą, kuris apima abu elementus – inspektavimą ir ataskaitose pateiktos informacijos analizę. Kadangi bankininkystės vystimasis tampa vis sudėtingesnis, inspektavimai tampa vis reiklesni priežiūros išteklių atžvilgiu. Daugelis priežiūros institucijų, praktikuojančių bankų inspektavimus vis dažniau verčiamos labiau pasitikėti ataskaitose pateikta informacija, ir kreipiasi į išorės auditorius pagalbos tose srityse, kuriose auditoriaus įgūdžiai yra labiausiai tinkami.

66. Tose šalyse, kur bankų priežiūros institucijos anksčiau pasitikėjo tiktai gaunamų priežiūros tikslais ataskaitų analize, pastebėjo, kad tam tikras inspektavimo vietoje laipsnis yra veiksminga apsauga. Todėl šiose šalyse priežiūros institucijos pasitiki labiau negu anksčiau išorės auditoriais, padedant jiems įvykdyti specifines užduotis (žr. 54 pastraipą).

67. Tose šalyse, kur kontaktai tarp išorės auditorių ir bankų priežiūros institucijos yra artimi jau ilgą laiką, yra sukurtas savitarpio pasitikėjimo ryšys, o bendradarbiavimo patirtis leidžia kiekvienai šaliai gauti naudos vienai iš kitos darbo. Patirtis tose šalyse rodo, kad interesų konfliktai, kuriuos auditoriai gali iš principo pajusti kaip trukdymą artimam bendradarbiavimui su priežiūros institucijomis, teikia mažiau svarbos praktikoje ir nesudaro kliūčių vaisingam dialogui.

Nuolatinio dialogo poreikis tarp bankų priežiūros institucijos ir buhalterių profesionalų

68. Jei bankų priežiūros institucijos nuolat gauna naudą iš išorės auditorių darbo, priežiūros institucijos turi visumoje aptarti einamąsias, priežiūrai nerimą keliančias sritis su buhalteriais profesionalais. Tai gali būti pasiekiama periodinių diskusijų nacionaliniame lygyje pagrindu tarp priežiūros institucijos ir

8 Dauguma bankų pateikia išorės auditoriaus aptarimų su banko vadovybe kopijas ir kitas specifines ataskaitas tiesiogiai bankų priežiūros institucijai.

buhalterių profesionalų organizacijų. Tokios diskusijos gali apimti abipusio suinteresuotumo sritis. Tai yra didelė pagalba auditoriams, darant sprendimus gautos informacijos pagrindu, jei jie turi visiškai aiškų supratimą apie priežiūros institucijos žinias ir požiūrį dėl tokių dalykų. Tokių diskusijų metu, priežiūros institucijos taip pat turi turėti galimybę išreikšti savo požiūrį apie apskaitos politiką ir audito standartus apskritai ir ypač apie specifines audito procedūras. Toks bendradarbiavimas padeda gerinant bendrus bankų finansinių ataskaitų audito standartus. Patartina pačioms bankų asociacijoms dalyvauti diskusijose šiomis temomis, pavyzdžiui, vidaus audito vadovo pagalba užtikrinti, kad atsižvelgiama į abiejų šalių požiūrius.

69. Diskusijos tarp bankų priežiūros institucijos ir buhalterių profesionalų organizacijų gali taip pat naudingai apimti pagrindinius audito svarstomus klausimus ir aktualias apskaitos problemas, tokias kaip tinkami apskaitos metodai naujai sukurtoms priemonėms apskaityti ir kiti finansinių naujovių ir padengimo vertybiniais popieriais aspektai. Šios diskusijos gali padėti bankams taikant labiausiai tinkamas apskaitos politikas.

70. Tiek bankų priežiūros institucijos, tiek ir buhalterių profesionalų turi savo interesų siekiant vienodumo tarp bankų, pastariesiems taikant tinkamas apskaitos politikas. Bankų priežiūros institucijos dažnai sugeba daryti įtikinamą įtaką bankams siekiant vienodos politikos dėl jų priežiūrinių galių, tuo tarpu kai išorės auditoriai turi geresnę poziciją stebėti ir peržvelgti tikrą tokių politikų taikymą. Nuolatinis dialogas tarp priežiūros institucijų ir profesionalų gali ženkliai prisidėti harmonizuojant apskaitos standartus bankams nacionaliniame lygyje.